

PLANTaktuellt

NR 1 2009

Foto: Erik Brattahl

I detta nummer

- Ny film om plantering
- Hemma hos Sydplant
- KORTNYTT
- PLANTskolan – kott- och fröhantering

Eskil Erlandsson vill öka användningen av förädlade plantor

I ett intensivuppdrag från Jordbruksdepartementet ska Skogforsk ta fram strategier för att öka användningen av förädlade plantor. I uppdraget ingår att ta fram riktlinjer för vilket förnyingsmaterial som ska rekommenderas på olika marker ur produktions- och miljöperspektiv, samt att beskriva hur tillgången på förädlad material kan öka.

– Vi fick uppdraget med kort varsel och det ska slutredovisas redan våren 2010. Eftersom det är ett omfattande uppdrag, det handlar om tre miljoner kronor, har vi varit tvungna att prioritera om arbetet för flera av våra förädlare, berättar Bo Karlsson, Skogforsk, som är projektledare.

I skogspropositionen sade regeringen att så mycket som möjligt av gran- och tallförnyringen ska göras med förädlad

skogsodlingsmaterial. Man konstaterade samtidigt att det råder brist på förädlade plantor, framför allt av gran.

– Ramarna för uppdraget har vi fått från regeringen via forskningsrådet Formas, men detaljerna tar vi fram tillsammans med en referensgrupp från skogsnäringen, säger Bo Karlsson.

Det första arbetet är redan klart. Det är en utredning om tillgången till förädlad material i dag och under de närmaste decennierna.

Bo Karlsson, stationschef vid Skogforsk i Ekebo, leder arbetet som ska öka tillgången till och förbättra kunskapen om förädlade plantor. Foto: Areca

Professor Dag Lindgren vid SLU håller också på med en utredning kring genetik variation och risk för skadegörare.

En stor del av uppdraget handlar om att öka informationen om förädlad material. Skogforsk har sedan tidigare anlagt demonstrationsytor, men fler behöver planteras i ett nätverk över landet.

– Demonstrationsytor där man kan se olika plantmaterial sida vid sida är det bästa sättet att övertyga en undrande plantköpare, menar Bo Karlsson. Vi sammanställer nu informationen om de demonstrationsytor som finns och ska se till att den blir lättillgänglig på internet.

Kunskap Direkt

Information på internet finns idag också i rådgivningssystemet Kunskap Direkt. Verktøget ”Plantval” ger tips om bästa plantmaterial på en given plats. Inom ramen för uppdraget kommer Plantval att utökas med mer information om förädling och provenienser, och det ska vara möjligt att göra analyser av tillväxt och ekonomi beroende på vilka plantor man använder.

Film och broschyrer

Andra typer av informationsmaterial är också efterfrågat. Filmen ”Bröllop i skogen”, som beskriver förädling och genetik på ett enkelt sätt, har reviderats och kommer att lanseras snart. Det finns också behov av enklare foldrar och mer gedigna kunskapssammanställningar.

– Innan vi spikar vilka informationsaktiviteter vi ska satsa på avvaktar vi en undersökning av plantköparens och rådgivarens värderingar och kunskaper, berättar Bo Karlsson. Det finns fortfarande många myter kring förädlad material, och ibland kan bristande kunskap göra att en skogsägare hellre väljer oförädlade plantor med sämre tillväxt.

Demonstrationsytor är viktiga för att visa effekten av förädlad material i fält. LRFs demonstrationsgårdar inom Kraftsamling Skog kan bli värdar för nya demonstrationsförsök. Foto: Mats Hannerz

Brist på förädlad granfrö

Uppdraget rivstartade under hösten med en utredning om tillgången till förädlad frö i olika delar av landet. Curt Almquist höll i utredningen tillsammans med Ulfstand Wennström, båda vid Skogforsk.

– Våra analyser bekräftar bilden att det är stor brist på granfrö, framförallt i Götaland och Norrland, berättar Curt Almquist.

I Götaland räknar han med att det går åt cirka 750 kilo frö för att producera alla de granplantor som produceras för landsdelen. Idag kan fröplantagerna bidra med cirka 450 kilo. Det betyder att 4 av 10 plantor är oförädlade – i verkligheten är det kanske ännu fler, eftersom fröplantagerna inte skördas fullständigt.

Även i Norrland är det brist på granfrö, där fattas knappt 200 kilo. I delar av Svealand är däremot behovet täckt, eftersom det finns gott om fröplantager för plantazon G5, norra Svealand och G4, södra Norrland.

– Om det är brist kan gran från zon G5 till viss del användas i zon G6 (södra Svealand), berättar Curt Almquist. De så kallade TvåO-plantagerna för zon G6 har nu börjat producera frö. TreO-plantager är också under anläggning och omkring 2015 bör bristen i

södra Svealand kunna vara avhjälpt.

I takt med att nyanlagda plantager blir äldre producerar de också mer frö. Curt Almquist räknar dock med en full behovstäckning, det vill säga att förädlad frö finns till alla granplantor i landet, först efter 2030.

– Det går att öka produktionen med intensivare skötsel, insektskontroll och blomstimulering, menar han. Det kan ge full behovstäckning redan omkring år 2020.

Ljusare för tall

– För tallen är läget ljusare. Där råder brist i stort sett bara i de nordligaste plantazonerna i Norrland. Den högre produktionen i tallfröplantager kan dock utnyttjas effektivare, menar Curt Almquist.

– När vi har gott om frö kan vi kosta på oss att bara använda frön från de bästa träden i fröplantagerna till plantproduktion. Genom denna särplockning ökar vi den genetiska vinsten i planteringarna. Resten av fröet kan användas för skogsådd.

Curt Almquist och Ulfstand Wennström ska fortsätta att räkna på hur förädlingsnivåerna påverkas, och resultatet kommer att dokumenteras i en rapport. / MH

